

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K, za Ameriko 14.— K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Podbiranje (mandanje) in skrajševanje trte.

Podbiranje ali mandanje trte ima namen, da odstranimo vse one izrastke na trtah, ki so za trto nepotrebne. Podbiranje je tedaj delo, ki izpopolnjuje režnjo.

Pravilno podbiramo trte dvakrat na leto in sicer najprvo tedaj, ko se prikaže zarod in drugič med cvetjem, to je navadno med prvo vežnjo. Pri nas podbiramo trte sploh ponavadi v tem času še-le v prvič, kar je pa slabše, kajti čim prej odstranimo trti nepotrebne poganjke, tem bolje je za njo.

Pri prvem podbiranju potrgamo pred vsem vse one izrastke (poganjke) na starem lesu, ki nimajo nič zaroda (grozdja).

Le ako hočemo trto kmalo znižati, pustimo na primernem mestu (20 do 30 cm nad zemljo) izrastek (poganjek) iz starega lesa, tudi če nima nič grozdja.

Na reznikih (ščapih) in na šparonih (prevezih) pustimo rasti navadno vse poganjke. Samo tam, kjer rasteta dva poganjka iz enega očesa, pustimo močnejšega in odtrgamo slabjšega.

Pri podbiranju ne smemo iti predaleč. Trti je treba namreč zelenja to je listja, ki prebavlja hrano, katero dovajajo korenine iz zemlje. Če bi pustili trti premalo poganjkov, potem ne bi mogla hrane prebaviti, in bi v prehranjevanju in razvoju trte nastal nered. Trta bi nekako v lastnem soku utonila. Starejša trta mora imeti vsaj 6 do 8 mladik, da prebavi sok, ki dohaja iz korenin.

Drugo podbiranje se vrši pred cvetjem, navadno ob enem z vežnjo. Pri tem se odstranijo še oni nepotrebni poganjki, ki so izrastli po prvem podbiranju. Pri tem je treba tudi gledati na to, da pride zarod (grozdki) na zrak, kar je potrebno zlasti ob slabem vremenu v cvetju in sicer posebno pri nekaterih vrstah, kakor n. pr. pri silvancu, ki sicer slabo odevete in oprhne. Med cvetjem pa je najbolje, da pustimo trto popolnoma pri miru.

Zgodnje podbiranje (pred cvetjem) gre hitreje od rok in trti prav nič ne škoduje, pozno podbiranje (med cvetjem ali po cvetju) ovira raščo in rodovitost trte in gre počasi od rok.

Skrajševanje trt se vrši še-le po cvetju. Skrajšujemo pravilno tudi dvakrat in sicer v prvič tedaj, kadar trta odevete in se grozdje že osnaži (obrije), torej navadno začetkom ali sredi julija to je med drugo vežnjo. Drugič skrajšujemo trte navadno koncem avgusta ali začetkom septembra (med „mašami“).

Prvo skrajševanje (julija) ima namen, da ustavimo raščo onih trtnih mladik, ki jih ne rabimo za režnjo v drugem letu, ampak ki smo jih na trti pustili poglavitno le za to, da rodijo. To so pred vsem vse mladike na šparonu, izvzemši morda ene, staremu lesu najbližje stoječe mladike, ki ima nadomestiti kako zaostalo mladiko na rezniku (ščapu).

Vse te mladike skrajšamo (zaščipnemo) nad četrtnim do šestim listom nad najvišjim grozdom. Ako smo pustili pri podbiranju na starem lesu kaj mladik samo zavoljo grozdja, skrajšamo enako tudi te. Neskrajšane pustimo v tem času še vse one mladike, ki jih rabimo za režnjo v prihodnjem letu, torej pred vsem vsaj po dve mladiki na rezniku (ščapu) in pa ono mladiko na starem lesu, ki smo jo pustili zato, da trto lahko znižamo.

Le ako nimamo na rezniku dvoje lepih mladik, ki ju rabimo zopet za reznik in šparon v drugem letu, pustimo, kakor že rečeno, prvo močno mladiko na šparonu, ki je staremu lesu najbližja. Vse neskrajšane mladike povežemo na glavni kol, da bolje odrastejo in da se koj ločijo od že skrajšanih, za drugo leto nepotrebnih mladik.

Drugo skrajševanje se vrši v jeseni (med „mašami“). Pri njem se pred vsem prisečejo vršički onih mladik, ki jih rabimo za drugo leto. Navadno jih pristrižemo nad koljem tako, da odyzamemo eno tretjino njih dolžine. To skrajševanje ima namen, da ustavijo mladike raščo in da njih les raje dozori. Ob enem se odpre dostop solncu med trte, vsled česar tudi grozdje bolj zori in manj gnije.

Ker so prvič skrajšane mladike med tem zopet odgnale, jih skrajšamo pri tej priliki še enkrat in sicer koj za prvim ali drugim listom novo izrastlega vršička. Tudi to podpira zorenje grozdja.

Pri vežnji, oziroma pri prvem in drugem skrajševanju trt, je treba, da zaščipnemo tudi zalistnike. Ako pustimo zalistnike nemoteno rasti, potem navadno

prehudo buje in ovirajo očesa trte, ki jih rabimo v drugem letu, v razvoju, na šparonih pa povečajo še bolj goščavo, ki ni prikladna zoritvi grozdja.

Zalistnikov pa ne kaže kar stran potrgati, vsaj ne na onih mladikah, ki jih rabimo za drugo leto, ker vsled tega lahko očesa škodo trpe. Najbolje jih je le zaščipniti za prvim ali drugim listom. Potem pomagajo trto, zlasti pa nje očesa, rediti in dajo v slučaju hude toče trti novo zelenje, ki jej nadomesti odbita glavna peresa. To je posebno važno pri pozni toči, po kateri bi sicer trta odgnala iz glavnih očes in bi po zimi pozebla. B. Skalický.

Kako obvarujemo mleko skisanja.

Kravje mleko je danes eno najboljših prehranjevalnih sredstev, posebno za otroke. Pri prehodu iz zimskega subega krmljenja na poletno zeleno krmljenje pričakuje vsak posestnik večjo množino mleka in s tem hoče biti deležen tudi večjih dohodkov. Marsikateri pa nič ne misli na to, kako naj ravna z mlekom poleti. Mleko po zimi namolzeno se lahko ohrani 3 do 5 dni brez skisanja, ker glivice, katere se nahajajo v mleku, vsled mraza, kateri povsod vlada, konservirajo, toraj se ne morejo vsled nizke toplote razmnoževati. Nekaj družega je poleti. Namolzeno mleko ima toploto 35° C in če tako mleko na hladilniku ali kaki posodi, napolnjeni z mrzlo vodo, hitro ne pohladi, se nam začnejo glivice mlečne kisline v mleku hitro razmnoževati in tako mleko se nam v par urah skisa. Da se tega obvarujemo, moramo pred vsem gledati na največjo snago v hlevu, posebno pri molži. Golide in posoda za mleko mora biti izmita v vroči vodi, kateri pridenemo nekoliko sode, da se vsa maščoba lažje in temeljito umije. Predno začnemo molziti, zmijemo kravje vime z mlačno vodo in je obrišemo s suho brisačo; ravno tako umijemo roke po vsaki pomolženi kravi. Pomolženo mleko precdimo skozi čisto cedilo ali snažno oprano platno. Lesene posode snažimo z apnenim beležem in nazadnje s čisto vročo vodo in sodo izplahnemo in na solncu posušimo. Hlajenje mleka se vrši najhitreje v pločevinastih vrčih ali posodah, katere stavimo v mrzlo vodo. Večji posestniki naredo

prav, ako se po zimi preskrbe z ledom katerega pridenemo po leti vodi, da se hlajenje hitreje in temeljiteje vrši. Odjemalci svežega mleka morajo isto za daljšo porabo takoj zavreti in hitro pohladi, da se ne skisa. Nikakor ne kaže dajati mleko v kleti, kjer imamo spravljene krompir, peso, zelje itd., ker se mleko hitro navzame slabega duha.

Ker opazujem na trgu različne mlečne pridelke, moram reči, da ne izgledajo isti posebno okusno. Med vojno je to bilo vse nekaj drugega in kupec takih pridelkov se je moral zadovoljiti z vsem, kar je le mogel dobiti. V bodoče, ko bode konkurenca na trgu vedno večja, postanejo kupci bolj izbirčni in proda svoje blago le tisti, ki prinese na trg lepo, zdravo, snažno in okusno blago, najsibode sir ali maslo. Za boljše blago dobi povsodi več denarja, kakor za slabo.

V sledečem hočem opisati, kaj je treba vpoštovati pri napravi skute iz skisanega mleka. Če je mleko skisano, pozna se takoj po sladko-kislem okusu in vonju mleka. Tako mleko se nam, ako ga kuhamo, sesiri. Smetano na površju mleka posnamemo in skisano mleko postavimo po domačem načinu po zajutruku ali kosilu na kraj peči, da se nam počasi segreje na 35° C. S segrevanjem se sirovina vedno bolj sprjemlje in stopi na površje. Če imamo več posod takega mleka, je dobro vse na enkrat sesiriti, ker si s tem delo znatno olajšamo in dobimo enakomerni pridelek. Sirovino na površju posode s kako leseno kuhalnico premešamo in počakamo še kak četrtno ure, da se vsa sirovina na dno sesede. Siratka, katera izstopi na vrh, se lahko odlije v posebno posodo in nam služi za pijačo; posebno se priporoča za na pljučih boljim in ob vročih dnevih delavcem na polju. Tudi prašičem pride v slast. Za ocejanje siratke od sirovine rabimo snažno iz domačega lanenega platna narejeno vrečo, katero položimo na kako malo lestvico ali luknjavo desko, položeno čez podstavljen čeber, kjer se siratka odteka in nabira. V vrečo nalijemo sirovino, iz katere siratko deloma z roko iztisnemo in vrečo zavežemo. Na vrh vreče položimo snažno desko, ki jo obtežimo s kamenjem. Če imamo stiskalnico za sir, lahko isto uporabimo. Ko je čez kakih 5 do 6 ur skuta popolnoma prosta siratke, vrečo na

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil p. Alfonz Furlan.

Do leta 1775 so prejeli vsako leto 300 gld. in mesto jim je dajalo namesto 12 funtov mesa na teden 19 gld. in 53 kr. na leto. Od vlade so dobivali letno remuneracijo „ako so se posebno odlikovali“ od leta 1799 dalje, prefekt po 100 gld., profesorji po 30 gld., katehet od leta 1815 dalje po 25 gld. Leta 1827 so jo skrčili prefektu na 62 gld. 30 kr., profesorjem pa na 15 gld. Leta 1830 so jo povišali na 30 gld., l. 1848 na 50 gld., toda le, ako so bili aprobirani, to je, ako so napravili konkurzu podoben izpit. To plačo so prejeli do leta 1870. Mirovnine niso dobivali; za boleline in stare profesorje je moral skrbeti samostan. Sedaj prejme eden sam profesor več kakor poprej vsi profesorji na frančiškanski gimnaziji.

„C. kr. frančiškanska normalna (ljudska šola) v Novem mestu.“

Novo mesto je imelo svoje šole že v srednjem veku, vsajko je bil ustanovljen

(26) kapitelj. Po cerkvenem pravu je moral imeti vsak župnik klerika, ki je oskrboval petje v cerkvi in vodil šolo. (Dr. Josip Gruden. Cerkevne razmere med Slovenci v XV. stoletju, str. 108.) Pri kapiteljih je bil kanonik, katerega so imenovali šolnika (scholasticus) in je vodil župno šolo. V tej šoli so poučevali učence v temeljnih naukih latinščine, ki so jo rabili pri petju cerkvenega oficija, slovesnih maš in drugih pobožnosti. Poleg tega so se učili nemiških pisem, na Belokranjskem staroslovenske azbuke. (Dr. Jos. Gruden l. c. str. 110.) V Novem mestu je imel ali vzdrževal ljudsko ali elementarno šolo kapitelj vsaj do leta 1778. Novomeški frančiškani so imeli svojo ljudsko šolo že leta 1774 in mestno starašinstvo jim je tega leta dalo jako pohvalno pismo (Chron. III., pag. 564). Dne 20. maja leta 1778 jim je cesarica Marija Terezija izročila to ljudsko šolo, ko je bilo mnogo nasprotnikov, trdečih, da šola ni potrebna. Imenovana cesarica je to ljudsko šolo tesno združila z novomeško gimnazijo. Nekaj let je bil vodja gimnazije tudi vodja ljudske šole in profesorji ljudske šole (scholae normalis) so poučevali tudi na gimnaziji. Ta normalna šola je bila trirazredna; prva učitelja sta bila p. Eberhard Wutscher (Bučar) in p. Bogomir Žnidaršič. Ravnatelj (direktor) normalke je bil v začetku vsakratni učitelj

tretjega razreda in je bil pod nadzorstvom okrožnega glavarja; šolski pouk je nadzoroval kak duhovnik. Nekaj let je vsak učitelj poučeval vse predmete, krščanski nauk in tudi latinščino v tretjem razredu. Od l. 1815. do 1839. je bil katehet kapiteljski kapelan, potem pa frančiškan. Ta ljudska šola je imela po 3 razrede do leta 1807. in so jo imenovali normalko, kjer so se izvežbali pripravniki. To leto je dobila še četrty razred in so jo imenovali „glavno šolo“, pravico izvežbati pripravnike je pa izgubila. (Vrhovec l. c., stran 239.)

Plača učiteljev.

Dne 26. marca 1789. je dalo mestno starašinstvo jako pohvalno pismo frančiškankom; med drugim pravi, da že 14. leto zastoj poučujejo. (Normalne šole kronika leta 1780 do 1790.) Cesar France I. je dne 27. julija 1799 dovolil podporo učiteljem in sicer učitelju 1. razreda 30 gld., učitelju 2. razreda 25 gld., za 3. razred in vodjo pa 35 gld. L. 1824 so dobivali vsi štirje učitelji po 30 gld. na leto brez mirovnine, katehet pa leta 1831 25 gld. na leto. Deželni zbor je 14. januarja 1885, št. 2404, povišal remuneracijo učiteljem na letnih 50 gld. Pozneje so dobivali 2 po 600 kron, 4 pa po 400 K na leto. (D. N. 1913, str. 47.) Premije so delili do leta 1908, ako ni bilo za to posebnih

virov, je dajala vlada 20 gld. na leto. (Šolska kronika l. 1831.)

Učitelji ljudske šole.

- P. Eberhard Bučar 1778—1784.
- Bogomir Žnidaršič 1778—1782.
- Elizij Jelenc 1782—1783.
- Berard Terlep 1783—1788.
- Kalist Weibl 1784—1789.
- Jernej Jenič 1784.
- Klavdij Medič 1785—1787.
- Teodor Schmitz 1788—1790.
- Hugolin Jeiller 1789—1805.
- Filip Aman 1789—1790.
- Regalat Mašič 1791—1799.
- Br. Ignacij Lipovic 1791—1803.
- P. Gilbert Martinic 1800—1802.
- Fr. Karol Železnik, klerik 1803—1807.
- Br. Beno Ebbner 1803—1807.
- Fr. Kalist Ausser, klerik 1804—1807.
- Br. Bernardin Monacher 1807—1808.
- Hugo Meizl 1807—1814.
- Alojzij Debelak 1807—1813.
- P. Vincencij Pressl 1808.
- Mihael Eterčič 1808.
- Br. Florijan Hrovat 1808—1809.
- P. Nepomuk Barlec 1810—1812.
- Oto Stopper 1813—1818.
- Br. Cecilijan Strniša 1814—1842.
- P. Celestin Novak 1818.
- Ivo Levic 1819.

vzven obrnemo in skuto pretresemo v skledo. Tako pridobljena skuta ima obliko hlebca, je lepe bele barve in se lahko razreže na kocke po pol ali 1 kg, zavije v beli ovojni papir in nese na trg. Za tako skuto se bode vsak potegoval in jo tudi dražje plačal, kakor za te rujave, na roke gnetene kepe. Kislo mleko je zelo prijetna, žejogaseča pijača ob vročih dneh. Ako ne bi mogli vse skute prodati in primerne cene za njo dobiti, naredimo iz iste dober domači sir za zimski čas. Taki mazlavi sir se dela na ta način, da se skuta primerno osoli in se pridene nekoliko kumina ali paprike; nekateri pridenejo tudi nekoliko na drobno narezane čebule. Vse to se dobro premeša in dene v lončeno ali leseno posodo, pokrije s pokrovom in obteži s čistim kamnom. Čez štiri tedne je sir zrel za rabo. Ako ga hočemo spravljati za zimski čas, moramo gledati na to, da je površje snažno, plesen moramo odstranjovati, pokrov večkrat umiti in površje sira nekoliko osoliti. Da ne pride muha zraven, se posodo s platnom pokrije in zaveže. Tak sir je imenitnega, pikantnega okusa in ga vsak rad jé.

Fr. Malásek - Grm.

Našim naročnikom.

Pol leta imamo zopet za seboj in nekateri naročniki se prav nič ne zmenijo za plačilo lista. Takšnim brezbriznežem bomo prihodnjic brez ozira list ustavili. Ker še nimamo položnic, naj se blagovoli denar poslati po poštini nakaznici. Naročnina je za prvo polovico leta 1919 5 kron, za drugo polovico pa 7 kron. Kdor je tedaj dolžan za celo leto, naj pošlje 12 kron. — Žal, da moramo zopet in zopet pripomniti: če ne storijo vsi naročniki svoje dolžnosti, je tudi mi ne moremo več dolgo izvrševati pri vedno rastoči draginji vseh tiskarniških potrebščin, in ne bomo mogli izdajati lista v dosedanjem obsegu. Čitajte današnji članek o carini.

Ustanovni občni zbor Gremija trgovcev za novomeški politični okraj.

II.

Govor g. Frana Zeballa.

Slavni občni zbor! Prinašam Vam pozdrave od nad 400 organiziranih trgovcev in trgovk ljubljanske okolice. Zahvaljujem se Vam, da ste nas povabili na Vaš današnji ustanovni občni zbor; želimo Vam pri tem gradbenem kamnu obilo uspeha ter upam, da bomo, kakor smo pričeli, skupno rešili našo nalogo, da očistimo našo trgovino in se otresemo vseh naših sovražnikov.

Gremij trgovcev bi se lahko tudi imenoval trgovska zadruga, kar je pravzaprav; ker pa imenujejo danes obrtniki svoje stanovske organizacije zadruge, smo se odločili, da imenujemo naše trgovske

zadruge „Gremij trgovcev“. Gremij ima ravno iste ugodnosti in pravice, kakor zadruga. Kaj Vam bode vse koristil gremij in kako Vas bode varoval v Vašem poklicu, to Vam bode pozneje pri čitanju pravil razloženo.

Da smo pričeli pri nas v Sloveniji se organizirati, si marsikdo ne misli, zakaj? Povem le, da ako bi še eno leto tako naprej šlo, kakor se je med vojno in po vojni z nami pometalo, ne vem koliko bi nas to nevarnost preneslo. Mi smo imeli pred vojno še zadosti dober obstanek, ni se skoro nobeden razven konzumnih društev brigal za našo stroko, a med vojno je pač prišlo nekaj drugače, dobili smo različne oderuške centrale, katere so si zaloge kupičile in so s pomočjo države, te mastne dobičke delale. Kam je denar prišel oziroma dobiček teh central ne vemo, lahko si pa mislimo. Vemo dobro, da je takoj, ko je kakšna centrala nastala, dotični predmet katerega je centrala nabirala, izginil iz trgovskega trga. Dobili ste pa dotično blago povsod, samo pri trgovcih ne, ker trgovci pač niso znali veriziti. Uspeh teh central je bil, da smo dobili različne nepoklicane trgovce kakor: služkinje, natararje, kuharice, vajence, hlapce, uradnike, železničarje itd., vsi ti so bili veletrgovci brez obrtnih listov in ne plačevalci davkov.

Kratkomalo rečeno: kdor ni hotel delati, ta se je posvetil častnemu veriženju. To pa danes še vedno traja in ni nikogar, kateri bi tem vagabundom to delovanje preprečil.

Vsem draginjam smo bili seveda mi trgovci krivi, ker mi smo imeli trgovine, verižniki pa ne, nas se je našlo teh pa ne.

To delovanje in sicer trgovanje brez obrtnih listov ali trgovanje oseb, katere nimajo pravice do prodaje gotovih predmetov, se mora takoj ustaviti. Naš časten, star trgovski stan mora postati zopet čist, naš ugled se mora dvigniti kakor je bil poprej.

Še hušja nevarnost nas pa čaka, za katero se je javnost po drugih krajih že davno brigala, mi pa do danes še ne, in to so konzumna društva; ako zasledujete od teh delovanje in razširjanje, si boste precej drugo sliko vzeli. Hočem Vam podati le par slučajeve:

Leta 1844 je ustanovilo 28 delavcev na Angleškem v mestecu Rochedale z glavnico približno v našem 600 K konzumno društvo v prav neki mali prodajalni; isti konzum se je rapidno razvil in je imel že leta 1887 od napravljene prometa nad 1 milijon kron dobička samo v temu letu. Za tem so se ustanovljala po Angleškem, Belgiji, Nemčiji, Aziji, Avstraliji konzumna društva. V Severni Ameriki pa to ni šlo naprej s konzumnimi društvi.

V Avstriji je bilo vprašanje konzumnih društev bolj mlado proti drugim državam. Mi poznamo kot prvo konzumno društvo v Avstriji I. Dunajsko konzumno društvo, katero je bilo leta 1862 usta-

novljeno in je napravilo leta 1904 nad 11 milijonov prometa ter je imelo tisto leto na Dunaju 19 prodajalen.

Na Dunaju so imeli leta 1904 84 konzumnih društev, katera so napravila, kakor so namreč izkazali v bilanci isto leto, okroglo 25 milijonov kron prometa, čistega dobička pa kakor so izkazali okrog 2 milijona kron.

Potem dobimo močno razvita konzumna društva po Nižjem in Gorenjem Avstrijskem, Češkem in Moravskem.

Tudi nemški trgovci so različno in davno že delovali zoper konzumna društva in so gotove koristi trgovcem in na škodo konzumnim društvom napravili. Že leta 1889 se je pritožila trgovska in obrtna zbornica za Nižje Avstrijsko zoper razširjanje konzumnih društev. Dalje so bila trgovska posvetovanja leta 1899, 1903, 1905, 1906 itd. To se vidi, da je boj zoper konzumna društva precej star.

Kako so pa razmere pri nas? Čitajte časopise, dnevnike in druge, in se boste sami dobro prepričali in razvideli da, koder je posojilnica, tam mora biti konzumno društvo.

„Slovenec“ z dne 6. junija ima zelo dober članek ter celo statistiko o konzumnih društvih. Prvo ljubljansko konzumno društvo se je ustanovilo leta 1895 z 57 člani; leta 1918 je pa imelo stalnih članov nad 3000, kakor pa sami trdijo, bi se to število lahko podesetorilo, pa niso hoteli nove člane jemati, ker niso imeli zadosti prostorā za shrambe itd. Do danes imajo osem lastnih prodajalen.

Potem imamo čast se spoznati z delavskimi socijaldemokratskimi društvi. Ti so se pa najbolj razširili; dalje imajo železničarji svoja preživljanska skladišča in danes imajo že skoro vsi večji uradi in tovarne svoje zaloge blaga.

Aprovizijske prodajalne bodo mogoče počasi zginile.

Vsa konzumna društva imajo pa načrt, da razširijo svoj delokrog tem bolj ko mogoče. To se vidi, da tu politične stranke delajo glavno gonjo zoper naš stan.

Marsikateri si bode mislil, tudi konzumna društva bodo šla kakor so prišla, a to ni v vseh slučajih tako; ta imajo svojih članov vloge za seboj ter posamezne posojilnice, v dostih slučajih jim pa ne odpade državna ali deželna podpora. To pa rečem, naj bode kakor hoče, konzumna društva nam ne koristijo, ampak legitimnemu trgovcu, naj si bodi velik ali mali, le škodujejo.

Zato nam to vprašanje ne sme tako mimo oditi, ter ako bomo trdni, znamo to nevarnost preživeti.

Da se vsaj gornja vprašanja deloma za nas ugodno rešijo, smo pričeli pri nas se posvetovati, kaj in kako bi se naj temu odpomoglo. Prišli smo do zaključka, da je edina rešitev za naš ogrožen stan ta, da se stanovsko organiziramo in sicer na ta način, da bodo imeli v vsakem glavarstvu

trgovci svoj lasten Gremij trgovcev, kateri v svojem okraju za celo glavarstvo trgovce štiti in jim v vseh slučajih gre na roko; dalje, da obrtne oblasti pred izdajo obrtnega lista prošnje odstopijo gremiju, da ta iste pregleda in odobri, potem šele izda obrtna oblast prosilcu obrtni list.

Da bodo pa tudi ti gremiji delali po gotovih navodilih in bodo imeli jednako delovanje, se bode ustanovila v Ljubljani v najkrajšem času „Zveza“ organizacij, katera bode zastopala vse trgovske organizacije iz cele Slovenije. Odbor te zveze bode sestavljen iz odposlancev vseh posameznih gremijev. Zveza bode imela različne odseke, tako da bode vsa trgovska vprašanja sama in uspešno reševala. Pri predelavi trgovskega zakona bode imela gotovo glavno besedo, ravno tako bode delovala v vseh slučajih, da bode našemu, sedaj precej zavoženemu stanu koristila.

Kakor tu razvidite, nas čaka še ogromno delo; obljubljam Vam pa, da se tega častnega dela ne bodemo ustrašili.

Da se bode pa vse to tudi zamoglo rešiti, je pa od Vas vseh dolžnost, da odbor, katerega boste danes izvolili, kar mogoče podpirate in mu nasvete dajete. Ne smete si misliti, da ako imate odbor, mora ta sam delati čudeže; sveta dolžnost vsacega člana je, da kar mogoče koristi našemu stanu in daje odboru dobre nasvete.

Mi moramo biti vsi edini; med nami ne sme vladati nobenih neprijateljstev; mi odpravimo vsa strankarstva, ampak mi poznamo le edino svojo trgovsko politiko, od katere imamo kake koristi. Mi moramo pri prihodnjih volitvah postaviti svoje lastne trgovske kandidate za v trgovsko zbornico in kot deželne ozir. državne poslance. Mi znamo naš stan sami strokovnjaško zastopati.

Zato apeliram na vse navzoče, oprite se Vaše nove stanovske organizacije, ne zabite, da Vam bode ta Vaš dom ščitila in ne zahtevajte takoj preveč od nje. Vem, da bode načelstvo vse v Vašej koristi doseči zamoglo, seveda da tudi Vi pomagate. Ako bomo složni in edini, bomo gotovo kaj dosegli. Želim najboljši uspeh Vam in gremiju. Zaključim z geslom: v edinosti, prijateljstvu in organizaciji je moč! Živijo organizirani trgovci in trgovke!

Gospodarstvo.

Naredba o prepovedi porabljanja zelenega (še nezrelega) žita: pšenice, rži, ječmena in ovsa. — § 1. Od dneva izdajanja te naredbe, pa do časa žetve, se prepoveduje vsako porabljanje posejanega žita: pšenice, rži, ječmena in ovsa, osobito košnja žita, sečnja ter porabljanje za pašo živine. Od te prepovedi so izvzeti primeri, kadar je vsled elementarnih ujmov: požare, poplave, mraza in podobnega onemogočeno, da bo žito dozorelo. V teh primerih more politično oblastvo I. stopnje dovoliti, da se žito še pred žetvijo porablja. —

Albert Šubic 1820.
Br. Salvator Heiss 1822—1827.
P. Hijeronim Šinig 1822.
Konrad Ribič 1827.
Solan Absetz 1829.
Gavdencij Pokorn 1829.
Samuel Kušar 1832.
Mavricij Leiller 1835.
Henrik Kušar 1835.
Sigismund Jeraj 1836—1877.
Kozma Levičar 1841—1853.
Klemen Polanc 1841—1856.
Br. Robert Vončina 1841.
P. Celsus Novak 1853—1856.
Ciril Simončič 1871—1872.
Tadej Gregorič 1859—1861.
Solan Nadrah 1861—1866.
Maksimilijan Gestrin 1862.
Kapištran Barborič 1863.
Amand Mauer 1863—1882.
Generoz Maršal 1865—1869.
Br. Fridolin Stöckel 1866.
P. Marijan Meglič 1868—1869.
Erenfrid Zupet 1871—1875.
Angelik Hribar 1872—1873.
Klemen Jelenc 1872—1874.
Krizostom Erjavec 1873—1875.
Hugolin Sattner 1874—1882.
Florentin Hrovat 1875—1894.
Inocencij Koprivec 1875—1903.

Otokar Aleš 1878.
Gizlen Sedlaček 1882.
Viljem Vindišar 1883.
Avrelj Kriafelj 1889.
Erenfrid Zupet 1890—1894.
Gothard Podgoršek 1892—1917.
Efrem Turk 1892—1893.
Flor Klincec 1894—1899.
Avguštin Čampa 1898.
Ferdinand Zajec 1899—1903.
Blanko Kavčič 1902—1911 in 1917.
Atanazij Ausser 1904.
Hubert Marovt 1908.
Pavel Potočnik 1908—1910.
Krizostom Wester 1910—1912.
Severin Fabiani 1910.
Beno Strauss 1910—1915.
Akvin Ottavi 1910.
Janez Žurga 1913.
Engelbert Klasinec 1916.
Solan Cimernam 1916. † 5./10. 1918.
Benjamin Petrič 1917—1918.
Metod Valjavec 1918.
Kateheti na ljudski šoli.
P. Klavdij Medič 1784.
Silverij Kalan 1785—1787.
Filip Aman 1788—1793.
Hugolin Leiller 1803—1807.
Leonard Kosar 1807—1809.
Vincencij Pressl 1814.

Rudolf Ovsenek 1821—1822.
Hijeronim Šinig 1823.
Solan Absetz 1831.
Evgen Kalan 1832.
Matevž Pibernik 1835—1860.
Tadej Gregorič 1861—1862.
Pavlin Goršič 1862—1864.
Sigismund Jeraj 1865.
Metod Poljanšek 1866—1887.
Izidor Normali 1886—1890.
Efrem Turk 1890—1892.
Erenfrid Zupet 1892—1894.
Matevž Vidmar 1894—1897.
Benigen Snoj 1897—1901.
Kornelij Petrič 1901—1912.
Ambrozij Remec 1912—1917.
Solan Cimernam 1917—1918 † 5./10.
Metod Valjavec 1918.
Ravnatelj deške ljudske šole.
P. Narcis Grilic prefekt šol 1782—1783.
Mavricij Pöhm prefekt šol 1784.
Alan Makovic prefekt šol 1785—1791.
Regalat Mašič 1792.
Novomeški kanonik 1793.
Gratus Mauer Mayer 1807.
Leonard Kosar 1808—1813.
Gratus Mauer Mayer gimnazije in ljudske šole 1813—1814.
Vincencij Pressl 1814—1819.
Celestin Novak 1819—1835.

Mavricij Leiller 1835—1838.
Sigismund Jeraj 1838—1877, odlikovan z zlatim križcem za zasluge.
Florentin 1877, † 3./5. 1894.
Inocencij Koprivec 1894—1903.
Otokar Aleš 1903—1906.
Gothard Podgoršek 1906, † 10./1. 1917.
Atanazij Ausser 1917.

Novicijat.

K šolam spada tudi novicijat ali leto poskušnje za redovno življenje. V franciš-kanskem redu traja novicijat samo eno leto, da se novinec pripravlja za novi stan; sam poskuša, bo li mogel vztrajati v redu celo svoje življenje do smrti. Ako ni zadovoljen, sme red zapustiti, kadar hoče. Redovni novincev, samostanska družina novincev tudi opazujejo, je li sposoben za redovne obljube ali ne. Za sposobne dobro glasujejo, za nesposobne pa oddajo slab glas, da ne naložijo slabega uda redu.

Tak novicijat ali kraj za redovne novince klerike so odločili tudi novomeški samostan in sicer dne 15. septembra 1800. Tu so bili sprejeti v novicijat: Leta 1801. Nepomuk Varlec, Josip Murnek, Paškal Skrbinec (spisatelj slovenskih pridig), Karol Železnik, Mihael Eleršič.

§ 2. Prestopke predpisov v § 1. te naredbi bodo kaznovala politična oblastva I. stopnje (mestni magistrati, okrajna glavarstva) z zapornim do 8 tednov in z globo do 20.000 kron. — § 3. Prepoveduje se pridelek žetve vnaprej kupiti ali prodajati. Pogodbe, ki bi se zoper to prepoved sklenile, se smatrajo, da pravno ne obstoje; razen tega bodo pogodbeniki kaznovani v smislu § 2 te naredbi. — § 4. Ta naredba dobi moč z dnem razglasitve v uradnih listih. — Belgrad, dne 5. junija 1919, št. 10 202. — Podpredsednik ministrskega sveta, minister za prehrano in obnovo dežel: dr. Korošec s. r.

Davčne zadeve. Davčno okr. oblastvo nas prosi, da objavimo sledeče: 1. V zadnjem času se množe slučajji ovadb. Različne osebe pošiljajo davčnemu oblastvu anonimna pisma, v katerih trdijo, da je ta ali oni še veliko preizkuso obdačen. Pišči takih pisem pa ne dajo davčnemu oblastvu nobenih natančnejših podatkov, na podlagi katerih bi bilo oblastvo seveda primorano uvesti potrebne poizvedbe. Omenjeno oblastvo se ne bo oziralo na take denunciacije brez podpisa, ker se je že prepričalo, da se gre pogostokrat zgolj za čin zavisti ali maščevalnosti. 2. Davke naj pošiljajo stranke le dotičnemu davčnemu uradu, ki je zaznamovan na plačilnem nalogu, ne pa davčnemu okrajnemu oblastvu, ker to ne sprejema nobenih plačil (davkov).

Vinogradniki! Hud naliv na Dolenjskem, dne 13. junija t. l. je povzročil, da se je po preteku inkubacijske dobe (9 do 11 dni) danes, dne 24. junija prikazala prva letošnja peronospora. Iz tega sledi, da bo ob sedanjem mokrem vremenu peronospora po preteku daljše inkubacijske dobe, ki pa znaša v tem času samo 6 do 7 dni, splošno nastopila. Pričakovati torej moramo, da napade trte koncem tega meseca ali prve dni julija hud palež. Zato mora vsak pameten vinogradnik gledati, da do konca junija trte v svojem vinogradu vnovič, to je v drugič poškopri! — Vinarški nadzornik B. Skalicky.

Cepljenje prašičev. Ker je na razpolago večja množina cepiva, se vrši varnostno cepljenje prašičev proti rudečici neovirano in je prašiče za cepljenje zglasiti pri županstvu, oziroma živinozdravnikih. Nabavni stroški cepiva so pa tako veliki, da znaša pristojbina za cepljenje prašiča 8 K.

Uvoz iz Češkoslovaške. Centralna Uprava za trgovački promet sa inostranstva v Beogradu je sklenila 30. marca t. l. s Češkoslovaško republiko pogodbo, glasom katere nam Češkoslovaška dobavlja nastopne predmete: Šipe, steklenino, porcelan, keramične proizvode, rotacijski papir, trgovski papir, tekstilno blago (sukno), konfekcije, gonilno jermenje, mineralne barve, lake in kit, kemične proizvode, beli lim, poljedelsko orodje, kuhinjsko posodo, druge proizvode iz jekla, železa in drugih kovin, elektrotehnični material, poljedelske stroje, druge stroje in motorje. Trgovci, ki žele uvažati kateri predmet, morajo prijaviti Centralni Upravi za trgovački promet z inozemstvom, podružnici v Ljubljani, vrsto in množino blaga, približno vrednost, po možnosti natančen naslov dobavitelja in ob enem navesti, da bi se obračun naj izvršil v smislu dogovora z dne 30. marca t. l. Te vloge naj se vložijo takoj.

Cena piva v Novem mestu. V Ljubljani točijo v „Narodnem domu“ vrček piva po 1 K; v Grand hotelu „Union“ po 1 K 20 v. Kako režijo imajo v Ljubljani? Ali prevoz vrčka piva z „general porto“ vred stane iz Ljubljane do Novega mesta 60 v? Kje so poklicane oblasti? Vinogradnike po preganjali, če je prodal liter vina po 3 K, in sicer trškogorsko. Dobro je za novomeške in kandidijske gostilničarje, da ima „boginja pravice“ zavezane oči, da ne vidi, da točijo tukaj vrček piva po 1 K 60 v; pa še ledu nimajo. Liter piva z „general porto“ vred stane toraj 3 K 20 v. Kak razloček med ceno piva in vina! Za liter vina po 3 K je bil že vinogradnik preganjan.

Pošljite naročnino!

Dopisi.

Iz Ajdovca. Sv. misijon smo imeli od 29. maja do 2. junija. Peščica tujih ljudi s protiverskimi načeli bi rada preprečila uspeh sv. misijona, pričela je misijonarit v doslej popolnoma mirnem Ajdovcu. Ajdovčani pa te ljudi poznajo. Gosposka, za bogate sloje in stanove se potegujoča stranka tukaj ne bo našla tal.

Dne 19. junija smo ustanovili podružnico Kmetijske zveze. Tudi mi se pridružujemo sklepom kmetijskih zborovanj zadnjega časa. Možje tožijo o nerednosti v trafikah, ne dobe tobaka razum za blago, ali ga dobi le tisti, ki je v posebni prijateljski zvezi s trafikanti. Čujejo se tudi pogostne tožbe o nekaterih uradnikih, kako neuljudno postopajo z ljudmi in kaj vse si upajo govoriti v uradu. Potrebujemo poštenega prodajalničarja v Ajdovcu in zdravnika v Žužemberku. Predsednikom je bil izvoljen Vidmar Jožef. Vpisali so se skoraj vsi občani. Tisti, ki rujejo zoper nas, bodo le sebi škodovali. Obrnili se bomo na orožništvo s prošnjo, naj poizvedbe dela pri domačinih, ne pa pri kakem človeku, ki je tujec ali celo naš nasprotnik.

Domače in tuje novice.

Procesija sv. Rešnjega Telesa v Novem mestu se je vršila ob ugodnem vremenu. Vodil jo je mil. g. proš dr. Elbert z veliko asistenco. Belo oblečene deklice v dolgi vrsti so potresale pot Izveličarju. Pohvalno omenimo Obrtno društvo, ki je odposlalo k procesiji potrebno število uglednejših mojstrov, da so svetili in nosili nebo. Slovesnost je povzdignilo dobro ubrano petje kapiteljskega pevskega zbora, ki je bil v častnem številu pomnožen s kongreganistinjami in z dijaki. Procesije so se udeležili zastopniki državnih in mestnih uradov, različnih korporacij in društev, cerkvene družbe in bratovščine, gimnazijski dijaki s svojimi profesorji, ljudskošolska mladina s svojim učitelstvom in drugi verniki. Splošna udeležba je bila bolj skromna; večje so bile vrste radovednežev obojega spola. — Šmihelska procesija pretečeno nedeljo se je vršila tudi v lepem redu, četudi je neugodno vreme nekoliko ponagajalo. Videli smo veliko število belo oblečenih deklic in več parov našega zavednega ženstva v narodni noši s pečami in avbami. Tudi tukaj so prekosili radovedni gledalci število udeležencev.

God sv. Alojzija. Na god sv. Alojzija se je v Novem mestu lepo izvršila slovesnost prvega sv. obhajila učenk mestne dekliške ljudske šole. Pred sv. mašo ob 7. uri so se zbrale vse učenke in prvoobhajanke v okrašenih šolskih prostorih, od koder so se podale v sprevedu v kap. cerkev. Kap. cerkev je bila za ta dan tako okusno okrašena s svežimi cveticami, kakor še nikoli. Veliki oltar, obhajilna miza in krstni kamen so zbužali splošno pozornost. Prvoobhajanke so sedele v pogrjenih, s šopki okrašenih klopih. To pot so gospodične olupševalnega odseka novomeške dekliške Marijine kongregacije kar tekmovala, kako bi kar najlepše okrasile cerkev. Med službo božjo je povzdigovalo slovesnost ubrano lepo petje cerkvenega zbora. Poleg prvoobhajank so pristopili tudi njih stariši in vse druge učenke vseh razredov k sv. obhajilu. Po končanem cerkvenem opravilu so šle vse srečne prvoobhajanke v sprevedu zopet nazaj v šolo. Pred šolo so naredile učenke prvoobhajankam špalir, učenka najvišjega razreda jih je lepo pozdravila s kratkim primernim nagovorom. Po tem so se zbrale na prostornem šolskem hodniku, ki so ga s podobo sv. Alojzija, s cvetjem in zelenjem prav mično okrasile gospodične učiteljice že prejšnji dan. Gospodične učiteljice so tu pripravile in jih same postregle z dobro kavo in obilnim okusnim pecivom in sladkarijami, ki so darovale gospe namice inovitejših prvoobhajank. Gotovo bode ta dan ostal vedno v hvaležnem spominu prvoobhajank. Vsem onim, ki so na kateri koli način pripomogli povzdigniti ta mladinski praznik, bodi izrečena iskrena hvala! Posebno pa gospodičnam učiteljicam, gospem, ki so prispevale obilne darove za pogostitev

prvoobhajank, dalje gospodičnam, ki so v ta namen okrasile cerkev in čemu cerkvenemu zboru za lepo petje povrni ljubi Bog na priprošnjo sv. Alojzija stoterno!

Zabavni večer. Tukajšna dijaška Marijina družba priredi v nedeljo, 29. junija, točno ob 8. uri „Zabavni večer“ v Rokodolskem domu, obstoječ iz deklamacije, govorov in igre „Povrnitev“. Vstopnice se prodajajo iz prijaznosti v petek in soboto v prodajalni J. Krajec nasl. Čisti dobiček je namenjen za nabavo kipa Brezmadežne za družbeno dvorano. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor družbe.

Podružnica Slomškove Zveze za novomeški in črnomaljski okraj priredi zopet zborovanje v Novem mestu v fizikalničnem kabinetu nove gimnazije, dne 3. julija ob 14. uri. Predavalo se bo o zgodovinskem pouku na ljudski šoli. Izdelani so štiri referati: zgodovinski pouk na eno-, dvo-, tri- in štirirazrednicah. Ker bo predavanje velevažno za vsacega učitelja, vljudno se vabijo člani Slomškove Zveze, da se vdeležijo v kar najobilnejšem številu tega zborovanja, ki je zadnje v tem šolskem letu. Tudi med slučajnostmi se bodo obravnavale važne stvari. Zato pričakuje obilne vdeležbe odbor.

Odpovedal se je mestnemu občinskemu odboru, v katerem je bil dolgih 30 let — g. Maks Bruner, občinski svetovalec v Novem mestu.

Vpisovanje v prvi razred na drž. gimnaziji v Novem mestu bo v nedeljo, 29. junija, od 10. do 12. ure; vnanji učenci se priglase lahko tudi v soboto, dne 5. julija, od 1/2 9. do 1/2 10. ure dopoldne. Učenci, ki žele biti sprejeti v prvi razred, naj pridejo k vpisovanju v spremstvu svojih staršev ali njih namestnikov ter naj prineso s seboj krstni list ter obiskovalno izpričevalo ljudske šole. Ti učenci morajo vsaj do konca leta 1919 dopolniti deseto leto svoje starosti. — Sprejemni izpiti za I. razred za vse učence se prično v soboto, dne 5. julija, ob 10. uri dopoldne. Izpraševalo se bo iz verouka, slovensščine in računstva. Sprejemnih izpitol iz nemščine ne bo. Gimn. ravnateljstvo.

Umrla je v Novem mestu 19. t. m. g. Antonija Handler, vdova finančnega nadpaznika, stara 54 let. Naj počiva v miru!

Umrl je vsled vnetja v ušesu učenec 3. razreda mestne deške šole Francelj Javornik, sinček obče znane Javornikove rotbine v Kandiji. Na šmihelsko pokopališče ga je spremila vsa šola, součenci 3. razreda pa so se poslovili pred hišo in ob grobu od ljubljenega tovariša z ganljivo žalostinko. Spavaj mirno, dragi Francelj! Med nebeškimi duhovi pa ne pozabi nas vseh, ki smo te ljubili.

Umrla je v Ljubljani gospa Serafina Sabothy rojena Debelak, soproga ravnatelja zemlj. knjige v p., dne 18. junija zjutraj ob 1. uri, stara 61 let. Naj počiva v miru, blaga gospa!

Petdesetletnica. „Narodna čitalnica“ v Črnomlju slavi letos petdesetletnico svojega obstanka. Proslava se vrši 13. julija t. l. Slovenci! Vabimo Vas, obiščite nas ta dan v prijazni Belokrajni. Gorenjci v svoji pestri narodni noši in naši bratje onkraj Kulpe so nam že obljubili svojo udeležbo, Karlovačko pevsko društvo „Zora“, sokolska fanfara iz Karlovca nas gotovo posetijo. Pridite polnoštevilno. Za ugodne zveze po možnosti preskrbljeno. Programi se bodejo v kratkem razposlali. Prosimo vsa narodna društva v bližnji okolici, da ne prirejajo ta dan svojih društvenih prireditvev. — Odbor.

Vidov dan. Na današnji dan, Vidov dan, leta 1389 so car Lazar in najboljši srbski vitezi žrtvovali na ravnem Kosovem polju svoje življenje za srbsko očetnjava. Turki, krivica in nasilje so navalili na srbsko zemljo, da jo oropajo svobode, da ji dvignejo na prestol krivico in nasilje. In vse, kar je bilo v Srbiji častnega, je junaško pogledalo smrti v oči, ker jim je bila svoboda in čast milejša od krvi in življenja. Sila je vzela častnim junakom življenje, a večna Pravica je podelila njihovim imenom nesmrtnost, srbskemu narodu pa visoki vzgled, nauk in nado za

vsu pokoljenja. Junaštvo in žrtve kosovskih junakov so bile seme, iz katerega so klili vse čase branitelji srbskega imena in srbske svobode. Starina Novak, seljak Tadija, despot Zmaj, Kara-Djordje, vojvoda Gligor in vsi nešteti junaki in borci srbskega imena in srbske svobode so vzkli iz kosovske krvi, a potočili so svojo kri, da iz nje požene nov naraščaj junakov in borcev. Te setve in žetve so obdržale Srba kljub strašnim nasiljem in ljutim krivicam vek za vekom, ohranile so njegovo ime svetlo in častno, dale so mu moč, da kroti nasilje in pobija krivico. Ta sila je napela mišice junakov na Mišaru, pri Deligradu, pri Šumatovu, pri Čelopeku, pri Kumanovem, pri Bitolju, na Bregalnici, pri Ceru, pri Rudniku, pri Komaju in pri Kajmakčalanu. In seme, posejano po teh krvavih njivah, je rodilo vse lepše, vse sijajnejše sadove: ustajo izgnancev, kneževino Srbijo, kraljevino Srbijo. Zato se te dni vsak Srb s hvaležnostjo in ponosom spominja junakov in borcev za svobodo in pravico, hvali in slavi njih nesmrtna dela, svoje srce pa napaja z vero na še boljšo žetev, na še sijajnejšo bodočnost Srbije, ker prošlost kaže, da je seme dobro in da je žetev postopoma boljša. Kara Djordjevemu potomcu in našemu rodu pa je odločena čast in slava, da dedovino vekov poveljča, kakor še ni bila poveljčana. S krepko silo svojih nesmrtnih predhodnikov in sledeč njih vzvišenemu vzgledu, bomo dovršili, daj Bog, veliko delo, na katerem so delali vsi oni, ustvarili bomo kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter zapustili svoji deci dedovino večjo in sijajnejšo. Ponosni in hvaležni se spominjamo junakov in borcev srbskega imena. Spominjali se jih bodo tudi poznejši rodovi in jih blagoslavljali z besedami: Večno jim ime, večni jim spomin!

Vozni red veljaven od 1. junija 1919 za vse proge Slovenije z najvažnejšimi priključki ostalih prog Jugoslavije je izšel v založbi Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Čas se šteje v voznem redu po novi določbi od 1. do 24. ure. Cena 2 K 20 vin., po pošti 2 K 40 vinarjev.

30 karbidnih svetilk se proda po tovarniških cenah v Novem mestu, sv. Florjana trg št. 121.

Društveni vestnik.

Nepozabnemu dr. Kreku. Člani obrtnega društva na družabnem sestanku v gostilni g. Zurca (Štemburja) so se spomnili, da se isti dan obhaja 25 letnica, odkar je pričel dr. Krek delovati na organizaciji delavskih slojev. Da je bil neutrudljiv tudi na drugem polju, imamo neizbrisnih dokazov dovolj. Na predlog g. Maloviča so člani darovali 60 kron kot prispevek za dr. Krekov spomenik. S tem je društvo pokazalo nepristransko sodbo, da zna ceniti in spoštovati zaslužne može, naj si bodejo iz te ali one stranke. Zaslugi čast in spoštovanje!

Vajeniški sestanek, ki se je vršil v nedeljo 15. junija popoldan v društvenem lokalu, se ga je udeležilo 22 vajencev, več pomočnikov in nekaj mojstrov. Gosp. Malovič, mizarski mojster, jim na podrobno pojasni namen društva do obrtnega naraščaja. Vajence podučil o vsem potrebnem, kar se nanaša za vzgojo potrebno, enako za družabno in strokovno naobrazbo, kakor tudi v versko-nravnem smislu. Eno uro dolgem govoru so vajenci pazljivo sledili, in konečno iz proste volje sklenili, da se hočejo udeleževati teh sestankov točno in redno. Na to se je izvršil popis navzočih vajencev in ime njegovega mojstra, da društvo zamore voditi kontrolo pri tem. Navzoče gg. mojstre je zelo veselilo, ko so opazovali tako obilno zanimanje tudi pri vajencih za stanovsko in strokovno naobrazbo. Smemo pa upati, da seme, ki pade na dobro zemljo, zamore doprinesiti dober sad. Torej gg. mojstri, ne vstrašite se truda, prizadevajmo si vsi, da obrtnemu stanu pridobimo: zdrav, dober in sposoben naraščaj!

Izlet Obrtnega društva s pomočniškim odsekom za Novo mesto in okolico se vrši v nedeljo 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla, v št. Peter, ker je deževno vreme pretečeno nedeljo istega onemogočilo. Spored bo isti, kakor je bil odločen zadnjič. Začetek ob 15. uri (3. popoldne). Že zadnjič kupljene vstopnice so veljavne za nedeljo. — Vse društvenike in rodbine, vse prijatelje obrtniškega stanu prav vljudno prosimo in vabimo, naj se udeležijo vsi tega izleta, od katerega se bo gotovo slehern vrnil popolnoma zadovoljen z zanimivim sporedom in z dobro postrežbo. Pridite vsi tem bolj, ker je čisti dobiček namenjen v korist onemoglim obrtnikom. — Odbor.

Franjo Neubauer:

Pesem iz tujine.

Kjer bister potoček
z gorice drvi,
poreden cvetice
nedolžne škropi,

kjer v žarkih večernih
lesovi rudé,
a v skritih plamenih
gorijo želje,

kjer v noč zapuščena
ljubezen ihtí
in žalost si briše
krvave oči,

kjer nada se z zarjo
jutranjo smehljá,
tam pókoj je misli
in mojih želja!

Še nekaj o carini.

Društvo tiskarnarjev v Sloveniji je izročilo ministru finance gosp. dr. Momčilu Ninčiču spomenico o svojem žalostnem položaju vsled uvedbe ogromne carine na vsakovrstni papir in sploh na vse tiskarske potrebščine. Da je takšna pritožba popolnoma upravičena, je dokaz nekaj podatkov, ki so nas zadnji čas presenetili s tisočkrat pretirano carinsko ceno. Te številke naj so ob enem jasen odgovor tiskarnarjev na vse napade od strani občinstva in naročnikov glede visokih cen za vse tiskarske izdelke.

Tako je stal na primer pred vojno z vožnino vred do Ljubljane en vagon tiskarske barve 10.000 K, sedaj pa znaša samo carina 54.000 K; vagon valjčne mase poprej 25.000 kron, sedaj carina 27.000 K; vagon črk 24.000 K, carina sedaj 84.000 kron; vagon rotacijskega papirja 2800 K, carina 8400 K; vagon papirja za časopise v polah, kakor so Dol. Novice, prej vagon skupaj ves papir 3000 kron, sedaj pa samo carina 8400 kron; vagon kancljijskega papirja 4500 kron, carina 42.000 K; vagon kartona 5000 K, carina 8400 K; vagon kartona za razglednice 8000 K, carina 14.700 K; vagon kovertov 7000 K, sedaj samo carina 63.000 kron; vagon pismenega papirja v mapah deset tisoč kron, carina sedaj od 63.000 do 126.000 K! — Kdo ne bo stímel in vprašal: Ali je to sploh mogoče pod solncem?!

Zraven označene carinske naklade se zahteva pri tiskarskih barvah, črkah, kovertih, pisemskem papirju še carina na taro, kar znaša pri zavitkih (kovertih) in črnilu 15 do 20%.

Pred vojno so se trgovski zavitki s tiskom vred zaračunali 6 do 8 K za tisoč kosov, danes znaša samo carina z embalažo 30 K. Vse omenjeno blago se nam je dostavljajo prosto voznine, danes plačujemo od vagona 3000 kron voznine. Domalega vse naše tiskarske potrebščine so danes krog 1500% dražje kot pred vojno, in z aprilom t. l. vpeljana carina pa podraži vse to še za okroglo 1000%.

Kako si naj nabavijo šolarji in dijaki potrebne knjige? Kateri oče bo še dal svojega sina študirati? Ali ne bo izsoljanje veljalo celo premoženje? Kakšna naj postane potem država brez šolske izobrazbe svojih državljanov?

Na ta način bo poplavila nemška konkurenca ves jugoslovanski trg, a mi naj poginemo! Kaj si pa naj pri tem

dejstvu mislimo in kako sodimo činitelje, da tiska zagrizena nemška tiskarna Holzhausen na Dunaju uradne tiskovine za Belgrad, da se oddajajo državne potrebščine ne naravnost tiskarnam, pač pa potom posredovalca v natis, da oferirajo češke tiskarne tiskovine polovico ceneje od jugoslovanskih?! — Kdo gre potem jugoslovanskemu narodu na roko, ko ga vse izganja iz domače grude?

Društvo tiskarnarjev v Sloveniji apelira na pravičnost in razsodnost ministra za finance in predlaga:

Z ozirom na pomanjkanje vsega tiskarskega materiala, tako strojev, črk, papirja, kovert itd., naj se odpravi vsakojaka tozadevna carina, uvede naj se pa na vse v tujih državah izvršene tiskovine, bodisi knjige, ogleđnice, trgovske in uradne tiskovine. Dosedanji carinski izdatki naj se povrnejo tiskarnarjem. V doglednem času pa, ko si bomo ustalili samostojno industrijo, naj se vpelje na tuje izdelke v zračito domače trgovine najvišja carina.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(21)

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Meseca aprila je bila prva tretjina izredno lepa. Skoraj vse dni je sijalo solnce, da je bilo prav gorko. Tako smo imeli naprimer 6. opoldan v senci 19 C, na solncu pa 34 C. Imeli smo tudi že nekoliko suše. Vsled obilne gorkote cvetel je na župniškem vrtu že prve dni meseca ribezelj, kovačnik, orehi. Tudi trte so bile že odgnale, da je bilo videti na nekaterih že grozdje, kakor na javorju in španijolu. 10. smo imeli zjutraj še 12 C topline, dopoldne je bilo večinoma oblačno. Popoldne okrog 4. ure pa je nastal vihar z burjo in dežjem. Toplomer je padel od 15 C ob dveh, na 6 ob 5. uri popoldne. Drugi dan pa smo imeli ob 7. uri zjutraj samo 4 C. Vrh Gorjancev je bil zapal sneg. 12. zjutraj pa smo imeli že samo 3 C topline. Po dragah je bil mraz. 14. zjutraj ob 7. smo imeli 11 C. Ob 1/28. pa je nastal silen vihar z burjo in nalivom in toplomer je kazal ob 8. samo 6 C. 15. zjutraj ob 5. pa zopet samo 3-5 C, a 16. zjutraj ob 5. pa celo samo 2 C. Po dragah je bil zopet mraz. Ta dan je naredil mraz po nižjih legah precej škode, ker so pozebli orehi po Purgi, Dolenjcih, Fučkovcih, Bednju, Pribincih in Tribučah, nekateri pa tudi v Adlešičih in Gorenjcih. V Tribučah pa so pozeble tudi slive in jabolka in tudi trte po nižinah, kakor tudi na Pribincih. Mraz se je poznal pa tudi na nekaterih hostah na Pribincih in v Tribučah in sicer na mladi bukovini, in leskovini, katero je posmodil. Tudi 17. smo imeli zjutraj ob 5. samo 3 C. 18. in 19. pa smo imeli po noči hud vihar z nalivom in obe noči je zapal na Gorjancih tudi sneg. Sploh je bila druga in zadnja tretjina meseca prav neugodna, večinoma je bilo oblačno in je veliko deževalo, posebno še zadnje tretjino skoraj vse dni. Bilo je pa tudi večkrat hladno, vsaj je držala skoraj zmirom burja. Tudi vegetacija je bila v tem času močno zaostala. A preje pa smo imeli nenavadno zgodnjo vegetacijo. Sredi meseca so cveteli po grobeh na pokopališču že naglji. O svetem Juriju so bile na nekaterih vrstah ranejih trt mladice dolge že po pedenj. Rži so bile nekatere visoke že 1 čevljev. 21. in 22. aprila smo imeli pri božjem grobu vel. petek in vel. soboto 4 vazne svežih cvetlic, in sicer cvetje divjega kostanja, kovačnika, belih nagljev, narciz in ribezlja, kar se pri nas še ni nikdar zgodilo. Vsaj je bila pa tudi vegetacija za 3 do 4 tedne pred vegetacijo drugih let, in stari ljudje niso pomnili, da bi bilo o Jurjevem tako zeleno ozir. v cvetju.

Galice

na drobno in debelo prodaja najboljše vrste po dnevni cenah izvozna in uvozna družba „Impex“ v Ljubljani.

Zahvala.

Za vso izkazano ljubezen in blagodejno sočutje v bolezní in ob smrti našega iskreno ljubljenešega sinčka in brata

Franceta Javornika

učenca III. razreda

izrekamo najprisrčnejšo zahvalo preč. g. P. Engelbertu za tolažilne obiske in ljubeznjivo učiteljsko skrb za svojega učenca in ki mu je ozaljšal mrtvaški oder s svežim cvetjem ter ga spremil do prezgodnje jame. — Nadalje se iskreno zahvaljujemo preč. g. P. Metodu, preč. duhovščini iz Šmihela, gg. Usmiljenim bratom, šolski mladini za ginljivo poslovilno petje pred hišo in pri odprtem grobu, ter vsem udeležencem pogreba našega predragega Franceta. Bog plačaj vsem stoterokrat!

Kandija, 24. junija 1919.

Žalujoči ostali.

Razvedrilo.

Kakor je. A: „Ali je kvartanje greh ali ne?“ — B: „To se ravna po tem — ali zgubiš ali dobiš.“

V lekarni. Gospa: „Strup je morebiti dober; vprašanje pa je: ali bodo podgane prišle žret ga.“ — Lekarnar: „V celih tropah, gospa! Še od sosedov bodo prihajale k vam.“

Preklic. „Kar sem zadnjič trdil o Švrkarju v gostilni „pri veselem Kranjcu“, da on povsod dolgove dela, s tem prekličem, ker sem ravnokar izvedel, da mu nihče nič ne upa.“

V gostilni. Gast: „Ona dva se že zopet kregata; jaz sem mislil, da se bota pri kozarcu vina poravnala!“ — Gostilničar: „Seveda; zdaj se pripravata, kateri naj vino plača!“

Dokaz sposobnosti. Gospa novi služkinji: „Anica, ali znate tudi molčati?“ — Dekla: „Menim, da! Saj sem si tam, kjer sem dosedaj služila sto in petdeset kron primolčala!“

V šoli. Katehet razlaga, kaj da je čudež in hoče to pojasniti s tem-le zgleđom: „Če bi jaz splezal na vrh zvonika in doli skočil, pa bi se nič ne pobil, kaj bi bilo to? — No, Jakec?“ — „To bi bil slučaj!“ — Katehet: „Če bi pa jaz zopet gori šel in doli skočil, pa bi mi ne bilo nič, — kaj pa zdaj?“ — Jakec: „To bi bila sreča!“ — Katehet: „In če bi še v tretjič doli skočil in bi se mi nič ne primerilo, kaj bi bilo to?“ — Jakec: „To bi bila pa že navada!“

Varčnost. Oče, ki spremlja sina na barko: „Prve ure, ko se boš vozil po morju, nikar preveč ne jej, zaradi morske bolezni namreč. Če pa že moraš jesti, jej kaj tacega, kar je po ceni!“

V gorah. Hribolazec: „Kako visoka je ta gora?“ — Vodnik: „Dva tisoč petsto metrov.“ — Hribolazec: „Ali se gori lahko pošesrečim?“ — Vodnik: „Seveda, — pa vam ne svetovam!“

Med lahkoživci. „Človek bi ne verjel, koliko skrbi sem imel, ko sem se v prvič zadolžil! Šele ko je dolg narasel na deset tisoč, sem mogel zopet mirno spat!“

Zlobno. Gospa: „Gospod doktor, ali smem danes popoldne k prijateljicam na kavo?“ — Zdravnik: „Brez skrbi, milostna — saj jezik je zdrav!“

Smola. Profesor: „Jaz sem svojo nevesto tri leta temeljito poučeval in vzgajal.“ — Prijatelj: „Pa so se vaše nade tudi uresničile?“ — Profesor: „Razen ene — vse. Vzela je namreč drugega!“

Krompir in fižol

kupuje v vsaki množini izvozna in uvozna družba „Impex“ v Ljubljani.

Moški pas z uro in verižico

zgubil se je dne 23. junija. Ker to ni njegova last, se dotičnik, ki je to našel, prosi, naj vrne, kakor hitro je mogoče, na upravništvo „Dolenjskih Novic“!

Učenca za kovaško obrt

takoj sprejme Leopold BAVDEK, kovač v Podhosti, pošta Toplice.

Listnica uredništva:

Večkratnim ustnim in pisnim kritikom. Verjamemo, da „Doneski k vremenoslovju Bele Krajine“ niso všeč vsem čitateljem. Veliko jih je pa tudi, ki znajo vrednost vsebine iz znanstvenega stališča dobro ceniti. Pripoznamo, da tako dolgi spisi niso primerni za naš list, a ker nismo imeli vsega gradiva naenkrat v rokah, tudi mi nismo mogli računati na tako dolgo berilo. Pred vsem smo se pa ozirali na vse častivrednega g. pisatelja, ki že nad 30 let nesebično, požrtvovalno in vztrajno sodeluje pri obstoju Dol. Novic in kateremu smo od srca hvaležni za ves njegov neumorni trud. Ko bi s takšno vno sodelovali tudi drugi gospodje, bi se ne bilo bati predstoječe katastrofe Dol. Novic. Gospod župnik Šašelj ne piše samo, ampak nam je pridobil že veliko novih naročnikov. On ne obljubuje liki onim, ki so nas zasigurali s 50 in stoterimi novimi naročniki, a niti enega niso pridobili, temveč dela, dela noč in dan v blagor ljudstvu in v razvoj dobrega časopisja. — Prosimo toraj, blagovolite vsi, katerim vsebina spisa ne ugaja, potrpeti. Saj Vas tudi drugi listi ne zadovoljujejo povsem.

Tvrđka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje

vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Psa čuvaja

večje pasme kupim. H. Schoeppl, Novo mesto.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

Hitra in točna izvršitev. — Nabiralnica: Novo mesto, Glavni trg št. 73 hiša Kino Jugoslavija.

Laneno seme

kupim v vsaki množini. Vzorcí z navedbo najnižje cene naj se pošljejo na naslov: Fran SKERLEP - Ježica pri Ljubljani.

Kupujem in prodajam

po dnevni cenah: čreslo, laneno seme in vse poljske pridelke. A. TONEJC - Novomesto št. 230.

Prosta razprodaja

posestva od bivšega g. Kobe-ta na Dol. Gradišču št. 6 pri Straži - v nedeljo 29. junija 1919 ob 15. uri.

Ajbiš gomilice, zlati grmiček (taužentroje)

in druga zdravilna zelišča, korenine in semena kupi lekarna J. BERGMANN Novo mesto.